

ماهنامه ریسک کشوری ژوئیه ۲۰۱۰

گروه ریسک کشوری و همکاریهای بین المللی

صندوق ضمانت صادرات ایران

برزیل

پاناما

هائیتی

مجارستان

کوزوو

صربستان

چین

ج.د.کنگو

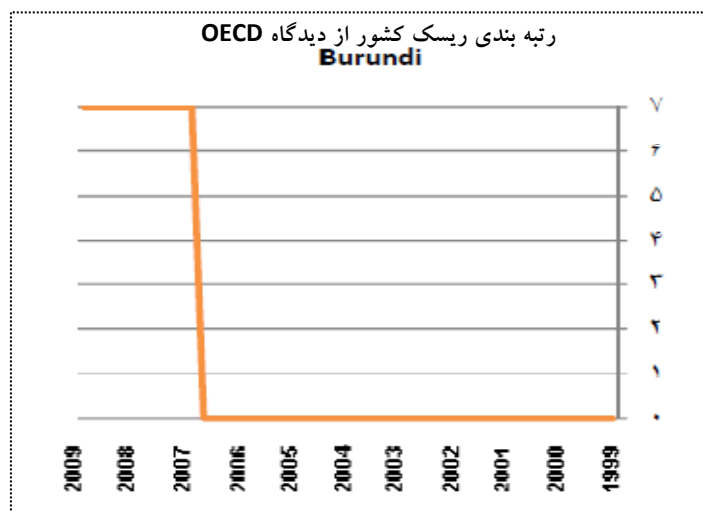

صربستان

تیر و مرداد ۸۹

آفریقا

بروندی: پیروزی رئیس جمهور در انتخابات در سایه تحریم مخالفان

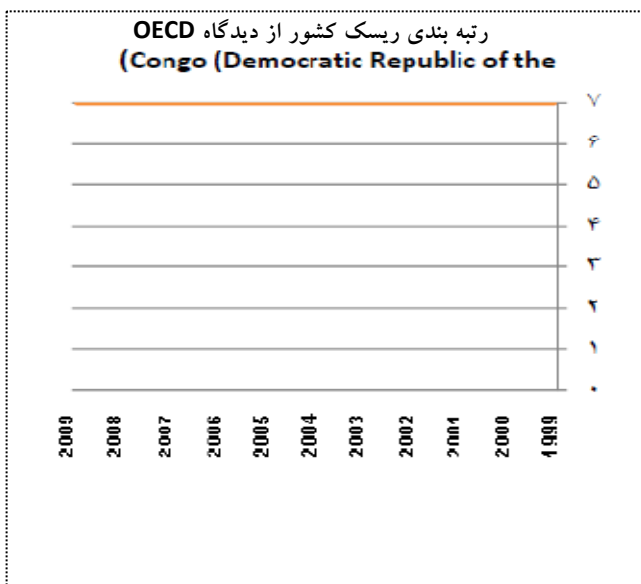
وقایع: انتخابات محلی ماه مه از استقبال بالایی برخوردار بود و ناظران اتحادیه اروپا بی نظمی قابل توجهی را گزارش نمودند. در عین حال گروههای مخالف، که مدعی هستند پیروزی «شورای ملی دفاع و دموکراسی-نیروهای دفاع و دموکراسی (CNDD-FDD)»، با تقلب همراه بوده، تقاضای برگزاری مجدد انتخابات را دارند. شایان ذکر آنکه پس از برگزاری انتخابات محلی، رهبران مخالف از نامزدی

برای انتخابات ریاست جمهوری صرف نظر کردند و یک ماه بعد در ۲۸ ژوئن رئیس جمهور «نکرونزیزا»^۱ برغم بایکوت گروههای مخالف با ۹۱/۶ درصد آرا مجدداً به ریاست جمهوری رسید. همچنین اکثر احزاب سیاسی در انتخابات پارلمانی ماه جولای شرکت نمودند. با توجه به این موارد، پیروزی گسترده شورای ملی دفاع از دموکراسی مایه تعجب نیست. این در حالی است که تعدادی از شخصیت‌های مخالف مخفی شده و یا در مجامع عمومی ظاهر نمی‌شوند.

^۱ -Nkurunziza

تأثیر بر ریسک کشور: آشفتگی سیاسی، وضعیت امنیتی تقریباً شکننده این اقتصاد کوچک را که از فساد بالایی نیز برخوردار است، تهدید می‌کند. به بیان دیگر در کوتاه مدت بروندی از ریسکهای سیاسی و تجاری بالایی برخوردار خواهد بود.

ج.د. کنگو: بخشودگی عمده بدهی این کشور از سوی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی

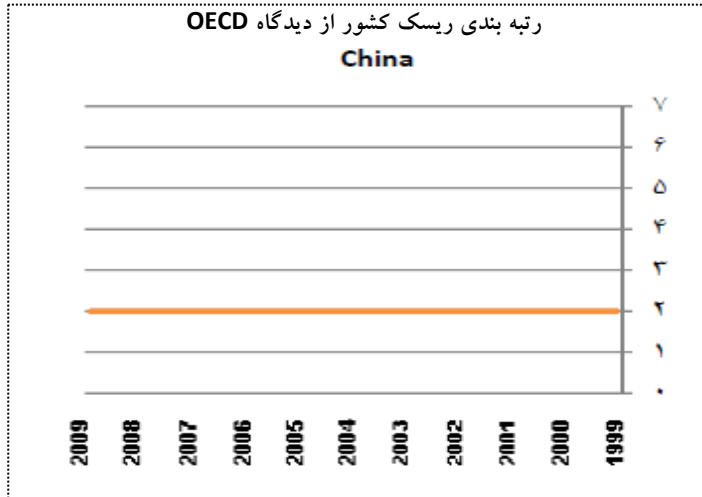

وقایع: پس از سالها مذاکره و با توجه به اجرای رضایتبخش سیاستهای اقتصادی، سرانجام ج.د.کنگو به نقطه تکمیل برنامه «کشورهای فقیر بسیار بدهکار» (HIPC) رسید و بخش مهمی از بدهی‌های عمومی این کشور به مبلغ ۱۲/۳ میلیارد دلار از سوی بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول مشمول بخشودگی قرار خواهد گرفت. شایان ذکر آنکه بخش زیادی از این مبلغ مربوط به بدهی‌های معوق خارجی از زمان دیکتاتور سابق «موبوتو» می‌باشد.

تأثیر بر ریسک کشور:

با وجود آنکه رسیدن به نقطه تکمیل «برنامه کشورهای فقیر بسیار بدهکار»، دستاورد دور از دسترس نبود، اما این امر موفقیت مهمی برای ج.د.کنگو در پنجاهمین سالگرد استقلال این کشور محسوب می‌شود. بدنبال این امر، بار بدهی عمومی کاهش یافته و این کشور می‌تواند درآمدها را به امور ضروری‌تر و اهداف اجتماعی اقتصادی اختصاص دهد. با اینحال گرچه ریسک دولتی بهبود یافته اما چالشهای معمول دومین کشور بزرگ آفریقایی نظیر حاکمیت نامناسب، ابهامات قانونی، فساد زیاد، ناامنی فزاینده و درگیریهای استانهای شمال شرقی، فقر عمیق و وابستگی به کمکهای خارجی از بین نرفته‌اند. قابل ذکر آنکه ج.د. کنگو با توجه به نیاز به تامین مالی گسترده، می‌بایست برنامه صندوق بین‌المللی پول را برای دسترسی به کمکهای ضروری چندجانبه اجرا کند. از اینرو بنظر می‌رسد موفقیت واقعی این کشور در سایه بهبود دائمی مدیریت اقتصادی و کاهش فقر محقق خواهد شد.

چین: موج افزایش دستمزد در سراسر کشور بدنبال برگزاری اعتصابات کارگری

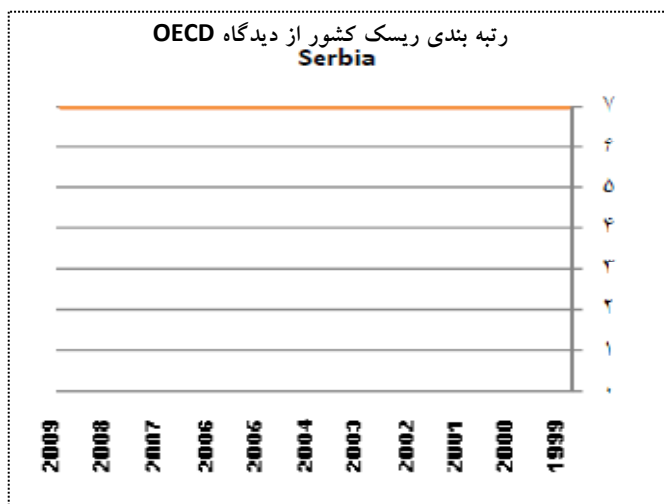

وقایع: در خلال هفته‌های گذشته اعتصابات کارگران کارخانه های تولیدی خارجی که تقاضای افزایش قابل توجه در دستمزدهای خود را داشتند، گسترش یافته بود. پیامد این موضوع، حداقل دستمزدها در اکثر استانها افزایش یافته و بسیاری از شرکتهای دیگر با وعده بهبود شرایط کار به فشارهای فزاینده واکنش نشان داده‌اند.

تاثیر بر ریسک کشوری: اعتصابات کارگری

یک رویداد طبیعی در کشور در حال توسعه چین محسوب می‌شود. در کنار رشد طبقه متوسط، کارگران کم درآمد انتظار دارند به منظور بهره‌مندی از موفقیت اقتصادی چین، قدرت خریدشان افزایش یابد. نکته قابل توجه آنکه این اقدامات اجتماعی در زمان کمبود نیروی کار در بخشهای صادراتی اتفاق می‌افتد، زیرا اکثر کارگران در پروژه های زیربنایی کار می‌کنند و بدین ترتیب کارگران مشغول در بخشهای صادرات محور قدرت مانور بیشتری در مذاکرات خواهند داشت. برغم پوشش اندک اعتصابات از سوی رسانه‌های دولتی، از آنجا که برای دولت چین حفظ آرامش جامعه در اولویت قرار دارد، احتمالاً گزینه‌ای بجز موافقت با تقاضای افزایش دستمزد نخواهد داشت. افزایش دستمزدها روند مداوم تغییر مکان صنایع نیازمند به نیروی کار زیاد و دارای ارزش افزوده اندک، به استانهای غربی و مرکزی و همچنین کشورهای همسایه نظیر ویتنام و کامبوج که مزیت رقابتی دارند، را تقویت می‌کند. در پایان باید گفت گرچه روند رو به افزایش دستمزدها برای حمایت از مصرف بخش خصوصی مناسب است، اما این امر چنانچه از دست‌آوردهای بهره‌وری فراتر رود، ممکن است به افزایش تورم داخلی کمک نماید که این موضوع نیز به نوبه خود ممکن است به تنشهای اجتماعی بعدی منجر گردد.

کوزوو/صربستان: تقویت یافتن استقلال کوزوو بدنبال رای دیوان دادگستری بین المللی

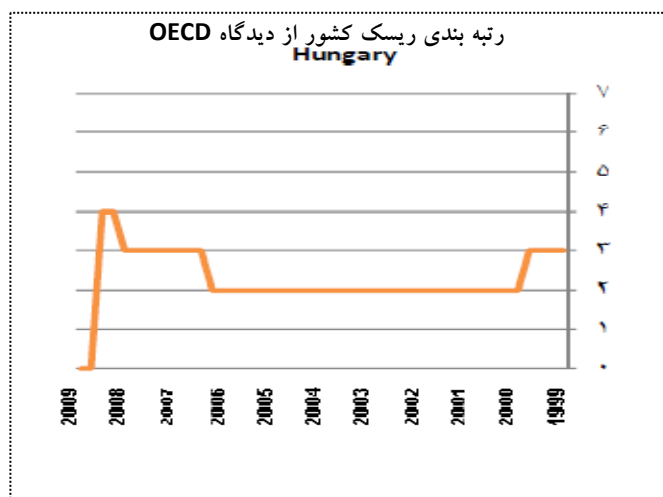
وقایع: آنطور که انتظار می‌رفت دیوان دادگستری بین‌المللی در حکمی غیرالزام آور، اعلام یکجانبه استقلال کوزوو در فوریه ۲۰۰۸ را ناقض قوانین بین‌المللی تشخیص نداد که این امر برخلاف ادعای صربستان (که کوزوو از آن جدا شد) می‌باشد. با وجود آنکه صدور رای مهمی در این زمینه انتظار می‌رفت، اما دیوان رای خود بسیار شفاف بیان نموده است.

تاثیر بر ریسک کشوری: گرچه رای دیوان

دادگستری بین‌المللی نشان می‌دهد که اعلام یکجانبه استقلال کوزوو غیر قانونی نمی‌باشد، اما اقدام مذکور شدیداً موضوع جدایی شمال قبرس را تقویت می‌کند. با اینحال بدون به رسمیت شناختن اعلام استقلال از سوی جامعه جهانی (یعنی کشورهایی که بطور مستقل تصمیم می‌گیرند، این استقلال را به رسمیت بشناسند یا نه) چنین رایی اهمیت چندانی ندارد. این امر آن چیزی است که کوزوو را از موارد مشابه نظیر شمال قبرس، آبخازیا و اوستیای جنوبی متمایز می‌سازد. کوزوو تاکنون از سوی ۶۹ کشور برسمیت شناخته شده و پس از رای دیوان، انتظار می‌رود تعداد بیشتری از کشورها آن را برسمیت بشناسند. از آنجا که کشورهای دارای حق وتو یعنی چین و بویژه روسیه بعید است که بزودی کوزوو را برسمیت بشناسند، ملحق شدن کوزوو به سازمان ملل متحد که غالباً به عنوان نشانه نهایی تشکیل یک کشور به حساب می‌آید، غیرمحمتمل می‌باشد.

رای دیوان، انگیزه‌ای جدی در صربستان جهت بازپس‌گیری مجدد کوزوو ایجاد نموده و در پاسخ به حکم دیوان دادگستری بین‌المللی «بوریس تادیچ» - رئیس‌جمهور صربستان تاکید نموده که «صربستان هرگز استقلال یکجانبه کوزوو را برسمیت نخواهد شناخت». با اینحال گرچه جدایی کوزوو موضوعی غیرقابل برگشت است، اما صربستان بین ادامه تلاش برای یک موضوع از دست رفته و یا تمرکز بر روی ملحق شدن به اتحادیه اروپا یکی را برخواهد گزید.

مجارستان: تنش دولت با صندوق بین‌المللی پول در مورد اقدامات سختگیرانه

وقایع: پس از آنکه بوداپست از اجرای اقدامات سختگیرانه بیشتر برای سال بعد خودداری نمود، مذاکرات مقامات رسمی صندوق بین‌المللی پول و اتحادیه اروپا با مقامات مجارستان متوقف شد. این در حالیست که اقدامات مذکور برای بهبود وضعیت عدم تراز مالی این کشور لازم تشخیص داده شده بود. دولت فعلی، هنگامیکه حزب Fidesz متعلق به نخست وزیر «ویکتور اوربان»^۱، اکثریت قاطع دو سوم را در مجلس کسب نمود،

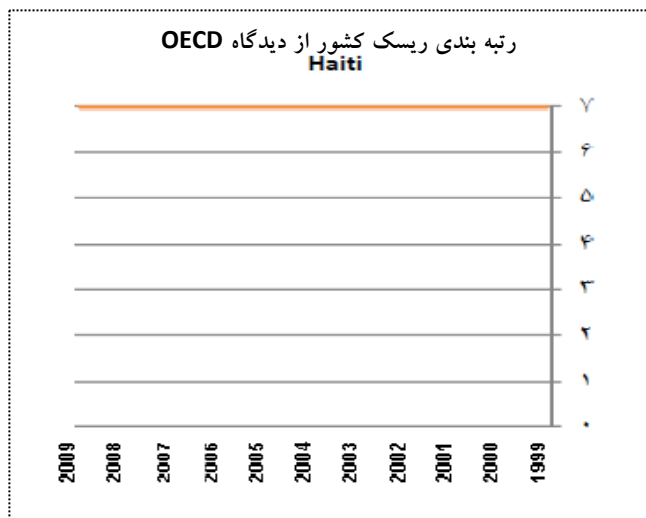
در ماه آوریل به قدرت رسید. شایان ذکر آنکه دولت مجارستان تقاضاهای صندوق بین‌المللی پول را بسیار دشوار می‌داند و ادعا می‌کند که این تقاضاها مانع رشد اقتصادی این کشور هستند.

تاثیر بر ریسک کشوری: صندوق بین‌المللی پول اکنون انتقال بخش آخر وام ۲۵ میلیارد دلاری خود که مجارستان را از بحران مالی رهایی می‌بخشد، را به حالت تعلیق درآورده است. گرچه مجارستان بدلیل دسترسی مجدد به بازار سرمایه، نیازی به کمک مالی صندوق بین‌المللی پول ندارد، اما بنظر می‌رسد همکاری نزدیک این کشور با صندوق همانگونه که در دولت قبلی وجود داشته، تضمینی مناسب برای رفع مشکلات ساختاری از جمله بدهی عمومی قابل توجه آن کشور می‌باشد. همچنین در حالیکه کشورهای همسایه مجارستان علائمی از بازگشت به وضعیت عادی قبلی را نشان داده و سایر کشورهای اتحادیه اروپا نیز بشدت کسریهای بودجه خود را کاهش می‌دهند، مجارستان باید مراقب باشد تا از سایر کشورهای منطقه عقب نیافتد.

¹ -Victor Orban

هائیتی: تصویب بخشودگی جدید بدهی و لغو تمامی بدهی های سررسید نشده هائیتی به

صندوق بین المللی پول

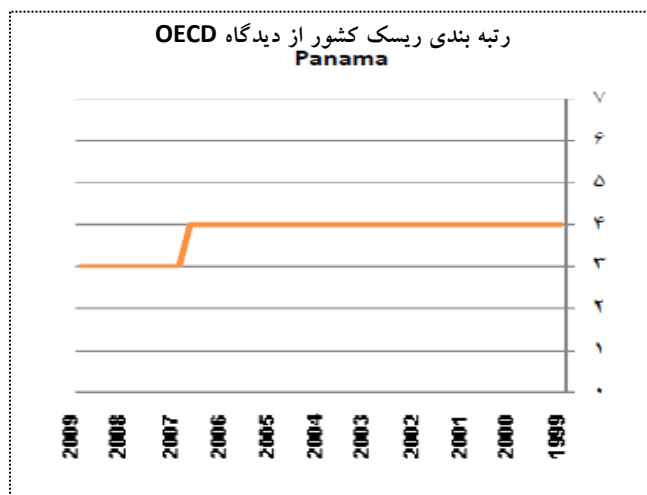
وقایع: بدنبال وقوع زلزله ماه ژانویه، از آنجا که زیانها و آسیبهای وارده ۱۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی سال ۲۰۰۹ تخمین زده شده و شرایط انسانی ناگواری در هائیتی حاکم گردید، صندوق بین المللی پول بخشودگی بدهی ۲۶۸ میلیون دلاری این کشور را تصویب نمود. این بخشودگی بدهی تحت برنامه «کشورهای فقیر بسیار بدهکار» (HIPC) به ۱/۲ میلیارد دلار

قبلی که در ماه ژوئن ۲۰۰۹ تصویب شد، اضافه می شود. به علاوه صندوق بین المللی پول اعطای تسهیلات سه ساله به مبلغ ۶۰ میلیون دلار را با هدف ثبات اقتصادی هائیتی تصویب نموده است. جامعه جهانی نیز وعده داده مبلغ ۹/۹ میلیارد دلار به هائیتی کمک کند، اما تاکنون تنها بخش اندکی از کمکها پرداخت شده است. شایان ذکر آنکه انتخابات عمومی که قرار بود در ژانویه ۲۰۰۹ برگزار شود به ماه نوامبر ۲۰۱۰ موکول گردید.

تاثیر بر ریسک کشوری: برغم لغو گسترده بدهی، ریسک مالی این کشور بالا می باشد و از اینرو واحد ریسک کشوری پیشنهادی جهت تغییر در طبقه بندی ریسک کشوری ارائه نخواهد کرد. همچنین صحنه سیاسی دستخوش تغییر بوده و از آنجا که این کشور شدیداً به کمکهای خارجی نیازمند است، وضعیت اقتصادی آن آسیب پذیر می باشد. شایان ذکر آنکه صادرات هائیتی از تنوع اندکی برخوردار است و سوخت، بخش اصلی واردات را تشکیل می دهد.

پاناما: ناآرامی کارگران بدنبال تصویب لایحه ای در مورد کاهش قدرت اتحادیه ها

وقایع: کارگران کشت موز و شاغلان بخش ساخت و ساز «کانال پاناما» به قانون جدید تصویب شده در ماه ژوئن که قدرت اتحادیه ها را کاهش داده و به شرکتها حق تعلیق قرارداد کارگران اعتصاب کننده و بکارگیری نیروهای جایگزین را می دهد، اعتراض نمودند. این اعتراضات بدنبال اعتصابات عمومی که کارگران شاغل در بخشهای ساختمان، آموزش و پرورش، مواد غذایی، منسوجات و فلزات سازماندهی

کرده بودند، بوقوع پیوست. شایان ذکر آنکه حمل و نقل از طریق کانال پاناما، که ۱۰ درصد درآمدهای دولتی سال ۲۰۰۹ از آن محل تامین گردید، تحت تاثیر این ناآرامی‌ها قرار نگرفت. همچنین حدود ۴ درصد تجارت جهانی از طریق کانال پاناما صورت می‌گیرد و برنامه گسترش کانال که در ۳۰ ژوئن رسماً افتتاح شد، قرار است در سال ۲۰۱۴ تکمیل گردد.

تاثیر بر ریسک کشوری:

ناآرامی‌های کارگری احتمالاً تاثیری بر اقتصاد نخواهد داشت. قانون جدید فضای بیشتری را برای حزب حاکم و رئیس جمهور «مارتینلی»^۱ جهت انجام برنامه آنها در حمایت از تجارت فراهم می‌کند. آقای مارتینلی از زمان انتخابات سال گذشته، دو قانون اصلاح مالیات را تصویب نموده است. پاناما نسبتاً بخوبی توانست بحران را پشت سر گذارد و رشد مثبتی را در سال ۲۰۰۹ تجربه نمود. چشم انداز سال ۲۰۱۰ نیز بدلیل عملیات توسعه کانال تا حدودی روشن می‌باشد.

گزارش اختصاصی از برزیل

اقتصاد برزیل از بحران جهانی سالهای ۲۰۰۸-۲۰۰۹ مصون نماند. شرکتها و موسسات مالی با فشار نقدینگی مواجه شدند و با سقوط قیمت کالا، ارزش صادرات کاهش یافت. در عین حال با توجه به تنوع صادرات و تقاضای داخلی (که تا حدی از طریق اعتبارات عمومی و مشوقهای مالی تقویت شد) اقتصاد این کشور در سه ماهه دوم ۲۰۰۹ با قدرت به حالت سابق بازگشت. رشد اقتصادی برزیل در آغاز سال ۲۰۱۰ چشمگیر بوده است. همچنین علائمی از فعالیت شدید اقتصادی مشاهده می‌شود. معهذاً همانطور که برزیل بیشتر و بیشتر به اقتصاد جهانی نزدیک می‌شود، اقتصاد این کشور ممکن است از شوکهای خارجی معکوس نظیر قیمت نامطلوب کالا یا کاهش شدید جریانهای سرمایه‌ای آسیب ببیند. به علاوه موقعیت مالی کشور روبه وخامت گذاشت، زیرا بدهی بالای بخش عمومی که تا سال ۲۰۰۸ در حال کاهش بود، در سال ۲۰۰۹ افزایش یافت، همچنین وضعیت مصارف خارج ترانزنامه‌ای (بطور مثال افزایش سرمایه بانک توسعه برزیل BNDES) روند نامطلوبی داشت.

^۱ -Martinelli

مدیریت مناسب اقتصاد کلان

دولت برزیل برای اولین بار در تاریخ این کشور توانست مشوقهای مالی را برای حمایت از تقاضای داخلی بکار گیرد. سیاستهای پولی و مالی که در خلال بحران اعمال گردیدند علائم بسیار مثبتی محسوب می‌شوند. این امر بدین معناست در حالی که بحرانهای گذشته بدلیل سیاستهای ناپایدار مقامات مسئول بوجود آمدند، اکنون دولت و بانک مرکزی می‌توانند سیاستهایی را در اقتصاد کلان اعمال نمایند که مشوق رشد اقتصادی هستند.

تراز حساب جاری پس از ۵ سال که از مازاد برخوردار بود، در سال ۲۰۰۸ با کسری مواجه گردید. انتظار می‌رود این کسری در سال ۲۰۱۰ در مقایسه با سال ۲۰۰۹ دو برابر شده و از آنجا که واردات بواسطه تقاضای قوی داخلی رشد سریعی دارد، به ۲/۸ درصد تولید ناخالص داخلی برسد. کسری حساب جاری در سال ۲۰۱۰ بیشتر از میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و پرتفوی سرمایه‌گذاری خواهد بود. گرچه در خلال بحران، پرتفوی سرمایه‌گذاری متغیر بود، اما ارزش رئال برزیل بین نقطه اوجش در جولای (۱/۵۶ رئال در برابر هر دلار آمریکا) و دسامبر ۲۰۰۸ تا حدود ۵۰ درصد افزایش یافت. همچنین به منظور کنترل جریانهای سرمایه‌ای و تاثیر آنها بر رئال، در اکتبر ۲۰۰۸ یک مالیات ۲ درصدی مجدداً معرفی شد. گرچه پرتفوی ورود سرمایه تحت تاثیر این مالیاتها تا حدودی کاهش یافته، اما از آنجا که برزیل بازار بسیار جذابی برای سرمایه‌گذاران خارجی بشمار می‌آید، روند ورود سرمایه هنوز مثبت می‌باشد. ذخایر ارزی نیز نسبت به سطح بالای فعلی، که در حدود ۱۱ ماه واردات را پوشش می‌دهد، همچنان افزایش خواهند یافت.

سابقه خوب برزیل تنها در سیاست اقتصادی حائز اهمیت نیست. در واقع، با توجه به برنامه انتقال وجوه نقد و افزایش حداقل حقوق، فقر و نابرابری کاهش یافته، این در حالی است که اختلافات منطقه‌ای کماکان وجود دارند. از جنبه بین‌المللی برزیل یک کشور کمک کننده مهم محسوب شده و خودش را به عنوان یک بازیگر عمده (گرچه با روشی مجادله آمیز) مطرح می‌کند.

انتخابات عمومی ماه اکتبر

دو سوم نمایندگان سنا و کل مجلس^۱ در خلال انتخابات عمومی ماه اکتبر مجدداً انتخاب خواهند شد. بنظر نمی‌رسد که هیچ حزبی اکثریت را کسب کند و ازاینرو رئیس جمهور بعدی باید دولت ائتلافی تشکیل بدهد. همچنین بر اساس قانون اساسی رئیس جمهور «لولا داسیلوا» نمی‌تواند برای مرتبه سوم نامزد بشود. دو نامزد مهم ریاست جمهوری «دیلما روسف»^۲ از حزب چپ‌گرای کارگر، رئیس سابق ستاد

1 chamber

2 Dilma Rousseff

«لولا» و جانشین وی، و دیگری «خوزه سرا»^۱، فرماندار سابق سائوپولو از حزب دمکراتیک سوسیالیستی (چپ میانه) می‌باشند. انتظار می‌رود با پیروزی هر کدام از این دو نامزد، چارچوب اقتصادی فعلی از جمله مهار تورم، انضباط مالی و ارزشناور حفظ شود. در عین حال از آنجا که بعید است «خوزه سرا» سیاستهای لولا را در قبال کشورهای چپگرای همسایه ادامه بدهد، این موضوع در مورد سیاست خارجی صدق نمی‌کند. دولت جدید با چالشهای جدی مواجه خواهد شد که در میان سایر چالشها می‌توان به مواردی نظیر اصلاحات مالیاتی (سیستم کنونی پیچیده بوده و در معرض تغییرهای مداوم قرار دارد) و بطور کلی سرمایه‌گذاری در زیرساختها بویژه پیش از مسابقات فوتبال جام جهانی ۲۰۱۴ و بازیهای المپیک ۲۰۱۶ اشاره نمود

اکتشافات نفتی عمق دریا در منطقه pre-salt ظرفیت تبدیل شدن برزیل به یک قدرت عمده نفتی را امکان پذیر نموده است. همچنین قانونی برای جایگزینی قراردادهای مشارکت در تولید نفت بجای قراردادهای امتیازی کنونی تصویب شده که این قانون سهم شرکت نفت دولتی Petrobras را در تمامی میادین جدید حداقل ۳۰ درصد در نظر گرفته است. در عین حال بعید است که قانون توزیع برابر حق‌الامتیازهای نفتی در میان ایالتها بزودی تصویب بشود، زیرا شهر ریودوژانیرو که برای انتخابات ریاست جمهوری ماه اکتبر حائز اهمیت می‌باشد، ممکن است در مقایسه با وضعیت کنونی بخشی از درآمدهای نفتی را از دست بدهد.

صندوق ضمانت صادرات ایران بعنوان اولین موسسه اعتبار صادراتی تاسیس شده در خاورمیانه با صدور انواع بیمه نامه ها، ضمانت نامه‌ها و ارائه سایر خدمات مالی از صادرکنندگان کشور حمایت می‌نماید. در بیمه‌نامه‌ها ریسک عدم وصول مطالبات صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران و یا بانکهای تامین مالی کننده ایشان از خریداران خارجی و بانکهای خارجی در بازارهای هدف تضمین می‌گردد. ضمانتهای صندوق نیز به صادرکنندگان در جذب تامین مالی از بانکها، قبل و بعد از حمل کمک می‌نماید. اعتبار سنجی خریداران خارجی و سایر خدمات صندوق نیز در بسیاری از موارد راهگشای صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران و بانکهای ایرانی فعال در حوزه صادرات می‌باشد. نقشی که این موسسه در ایران ایفا می‌نماید همان نقشی است که در آلمان بر عهده هرمس، در ایتالیا: ساچه، در فرانسه: کوفاس، در ژاپن: Nexi و در چین بر عهده Sinosure قرار دارد واحد ریسک کشوری و همکاریهای بین المللی بمنظور کاهش ریسک صادرات و سرمایه‌گذاری ایرانیان در سایر کشورها و همچنین اطلاع رسانیهای لازم، ضمن ارزیابی ریسک بانکها و کشورها، اقدام به تهیه یا ترجمه گزارشات مختلف در حوزه‌های ریسک کشوری، اوضاع اقتصادی، تامین مالی، بیمه اعتباری، فعالیت هم‌تایان و سایر موارد مرتبط می‌نماید. پست الکترونیکی: intl@egfi.org، وب سایت: www.egfi.ir

¹ Jose Serra